

TOIMINNALLINEN TASA-ARVO- JA YHDENVERTAISUUS- SUUNNITELMA

Päivitetty 2023

SISÄLLYSLUETTELO

1. TAUSTAA	3
1.1. Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta	3
1.2. Yhdenvertaisuuslaki	4
1.3. Syrjintä.....	5
1.4. Sukupuolen mukainen segregaatio	6
1.5. Sukupuolen moninaisuus	7
1.6. Esteettömyys ja saavutettavuus	7
2. SELVITYS TASA-ARVOTILANTEESTA OPPILAITOKSESSA.....	8
2.1 Opiskelijoiden sukupuolijakauma	8
2.2 Opiskelijapalautteiden tulokset ja edellisen tasa-arvosuunnitelman toimenpide- ehdotukset	9
3. TOIMENPITEET TASA-ARVON JA YHDENVERTAISUUDEN EDISTÄMISEKSI.....	12
3.1 Toimenpiteet	12
3.2 Seksuaalinen häirintä ja toimintaohjeet siihen puuttumiseksi.....	14

1. TAUSTAA

Etelä-Savon Koulutus Oy on laatinut tasa-arvolain edellyttämän toiminnallisen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman. Tässä suunnitelmassa käsitellään tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta opiskelijoiden näkökulmasta. Henkilöstön tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma taas on laadittu osana organisaation henkilöstöohjelmaa.

1.1. Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta

Tasa-arvolain päämäärä on estää sukupuoleen perustuva syrjintää ja edistää naisten ja miesten välistä tasa-arvoa sekä tässä tarkoituksessa parantaa naisten asemaa erityisesti työelämässä. Lain tarkoituksena on myös estää sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun perustuva syrjintä.

Laki velvoittaa koulutuksen järjestäjän laatimaan tasa-arvosuunnitelman yhteistyössä henkilöstön ja opiskelijoiden kanssa. Tasa-arvosuunnitelman tulee sisältää:

- 1) selvitys oppilaitoksen tasa-arvotilanteesta;
- 2) tarvittavat toimenpiteet tasa-arvon edistämiseksi;
- 3) arvio aikaisempaan tasa-arvosuunnitelmaan sisältyneiden toimenpiteiden toteuttamisesta ja tuloksista.

Erityistä huomiota tulee kiinnittää opiskelijavalintoihin, opetuksen järjestämiseen, oppimiseroihin ja opintosuoritusten arviointiin sekä seksuaalisen häirinnän ja sukupuoleen perustuvan häirinnän ehkäisemiseen ja poistamiseen. (*Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta 609/1986*)

Tasa-arvovaltuutetun tehtävänä on valvoa tasa-arvolain noudattamista. Tasa-arvovaltuutettu voi esim. avustaa tasa-arvolaissa määritellyn syrjinnän kohteeksi joutunutta tämän oikeuksien turvaamisessa sekä tarvittaessa avustaa tätä oikeudenkäynnissä.

1.2. Yhdenvertaisuuslaki

Yhdenvertaisuuslaki tuli voimaan vuonna 2015, ja sen tarkoituksena on edistää yhdenvertaisuutta ja ehkäistä syrjintää sekä tehostaa syrjinnän kohteeksi joutuneen oikeusturvaa. Yhdenvertaisuuslaki edellyttää, että oppilaitoksella tulee olla suunnitelma tarvittavista toimenpiteistä yhdenvertaisuuden toteutumisen arvioimiseksi ja toteutumisen edistämiseksi. Oppilaitoksen on arvioitava yhdenvertaisuuden toteutumista toiminnassaan ja ryhdyttävä tarvittaviin toimenpiteisiin yhdenvertaisuuden toteutumisen edistämiseksi. Edistämistoimenpiteiden on oltava oppilaitoksen toimintaympäristö, voimavarat ja muut olosuhteet huomioon ottaen tehokkaita ja tarkoituksenmukaisia. (*Yhdenvertaisuuslaki 1325/2014*)

Yhdenvertaisuus tarkoittaa sitä, että kaikki ihmiset ovat samanarvoisia, eikä ketään syrjitä esimerkiksi kansalaisuuden, alkuperän, iän, mielipiteen, terveydentilan, sukupuolisen suuntautumisen tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Oikeudenmukaisessa yhteiskunnassa kaikilla on yhdenvertainen mahdollisuus kouluttautua ja kehittää itsensä, saada palveluita ja edetä työurallaan.

Yhdenvertaisuus opiskelijaksi ottamisessa

Ammatillisessa koulutuksessa jokaisella on mahdollisuus hankkia itselleen ammatti ja päivittää osaamistaan elämänsä ja työuransa eri vaiheissa riippumatta aiemmasta koulutustaustasta.

Opiskelijaksi voidaan ottaa hakija, joka on suorittanut perusopetuksen oppimäärän tai sitä vastaavan aikaisemman oppimäärän, tai jolla koulutuksen järjestäjä katsoo olevan riittävät edellytykset tavoitteena olevan osaamisen hankkimiseen tai tutkinnon suorittamiseen.

Ammatilliseen koulutukseen hakeudutaan vapaasti jatkuvan haun kautta koulutuksen järjestäjän päättämänä hakuaikoina ja -menettelytavoilla. Koulutuksen järjestäjä päättää myös opiskelijaksi ottamisen valintaperusteista sekä pääsy- ja soveltuvuuskokeista. Yhteishaussa käytettävistä valintaperusteista ja pääsy- ja soveltuvuuskokeista säädetään opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella (2017/699).

Opiskelijaksi ottamisessa on sovellettava yhdenvertaisia valintaperusteita. Tämä edellyttää käytännössä, että koulutuksen järjestäjä on määritellyt käyttämänsä yhdenvertaiset valintaperusteet ja mahdolliset pääsy- ja soveltuvuuskokeet sekä linjanut menettelyn, jolla puututaan opiskeluun soveltumattomuuteen SORA-tutkinnoissa. (Oph: [Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus ammatillisessa koulutuksessa | Opetushallitus \(oph.fi\)](https://www.oph.fi/asiakkaat/tyo-ja-tyo-oppilaitos/tyo-oppilaitos/tyo-oppilaitos))

1.3. Syrjintä

Syrjintä on tyypillisesti ihmisten eriarvoista kohtelua sillä perusteella, että he kuuluvat tiettyyn ryhmään, tunnustavat tiettyä uskontoa tai kuuluvat johonkin vähemmistöön. Syrjinnän taustalla ovat usein eri ryhmiin kohdistuvat ennakkoluulot, jotka yleistetään koskemaan kaikkia kyseiseen ryhmään kuuluvia henkilöitä. Yhdenvertaisuuslain mukaan syrjintää on:

- **Välitön syrjintä**
  - Henkilöä kohdellaan epäsuotuisammin kuin jotakuta muuta kohdellaan, on kohdeltu tai voitaisiin kohdella vastaavassa tilanteessa
- **Välillinen syrjintä**
  - Näennäisesti yhdenvertainen sääntö, peruste tai käytäntö saattaa jonkun muita epäedullisempaan asemaan henkilöön liittyvien syiden perusteella
- **Häirintä**
  - Henkilön ihmisarvoa tarkoituksellisesti tai totaalisesti loukkaava käyttäytyminen, jolla luodaan henkilöä halventava taikka häntä kohtaan uhkaava, vihamielinen tai hyökkäävä ilmapiiri
- **Ohje tai käsky syrjiä**
  - Syrjintään liittyvä tai syrjinnän aikaansaamiseksi annettu opaste, toimintaohje tai velvoite
- **Kohtuullisten mukautusten epääminen**
  - Viranomainen, koulutuksen järjestäjä, työnantaja sekä tavaroiden tai palvelujen tarjoaja, joka jättää tekemättä asianmukaiset ja kulloisessakin tilanteessa tarvittavat kohtuulliset mukautukset, joilla vammaisten henkilöiden yhdenvertaisuus turvataan, syyllistyy syrjintään.
- **Syrjivä työpaikkailmoittelu**
  - Työnantaja ei saa avoimesta työpaikasta, virasta tai tehtävästä ilmoittaessaan oikeudettomasti edellyttää hakijalta tässä laissa tarkoitettuja henkilöön liittyviä ominaisuuksia
- **Vastatoimien kieltö**
  - Henkilöä ei saa kohdella epäsuotuisasti eikä hänelle kielteisiä seurauksia aiheuttavalla tavalla sen vuoksi, että hän on vedonnut yhdenvertai-

suuslaissa säädettyihin oikeuksiin tai velvollisuuksiin, osallistunut syrjintää koskevan asian selvittämiseen tai ryhtynyt muihin toimenpiteisiin yhdenvertaisuuden turvaamiseksi.

Yhdenvertaisuuslain noudattamista valvovat yhdenvertaisuusvaltuutettu, yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta sekä työsuojeluviranomaiset. Syrjintä- tai syrjintään liittyviä rikoksia tutkii poliisi. Yhdenvertaisuuteen ja syrjintään liittyvää informaatiota ja materiaalia on saatavilla mm. yhdenvertaisuus.fi –sivustolla.

1.4. Sukupuolen mukainen segregatio

Sukupuolen mukainen segregatio tarkoittaa koulutuksessa sukupuolten välistä eriytymistä ja epätasapainoa. Monilla oppimispolun muotoutumiseen vaikuttavilla tekijöillä on taipumus valikoitua opiskelijan sukupuolen perusteella. Näitä tekijöitä ovat mm.

- koulutuslavalinta
- oppimistulokset
- opintoihin liittyvät muut valinnat (osaamisalat, valinnaiset tutkinnon osat jne)
- opiskeluasenteet
- kiinnostuksen kohteet
- luottamus omaan osaamiseen

Koulutuslavalintojen sekä ammatti- ja urasuunnitelmien segregatio alkaa muotoutua jo kodeissa sekä varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa, ja se jatkuu aikuisikään.

Segregatio on jyrkintä ammatillisessa peruskoulutuksessa. Tutkimustiedon mukaan sukupuoleltaan vähemmistöä edustavien opiskelijoiden keskeyttämisluvut ovat keskimääräistä suurempia segregoituneilla koulutusaloilla. Ammatillisessa koulutuksessa segregatiota on pyritty lieventämään, mutta vähäisin tuloksin. Koulutusaloista tytöt ja naiset hakeutuvat eniten hoito- ja terveysaloille. Pojat ja miehet puolestaan valitsevat eniten tekniikan ja liikenteen aloja. (*Tasa-arvotyö on taitolaji*. 2015, Oph)

1.5. Sukupuolen moninaisuus

Ihmisillä on usein hyvin perinteinen käsitys sukupuolesta. Oletamme jokaisen ihmisen olevan yksiselitteisesti joko nainen tai mies. Sukupuolen moninaisuus kyseenalaistaa tämän kaksijakoisen itsestään selvänä pidetyn jaottelun. Osa ihmisistä kokee olevansa selvästi nainen tai mies, osa kokee olevansa molempia, osa kenties hiukan molempia ja osan kokemus ei mahdu näihin kahteen kategoriaan lainkaan. Ihminen voi myös kokea olevansa sukupuoleton.

Sukupuolivähemmistöillä tarkoitetaan usein transihmisiä ja intersukupuolisia. Heille sukupuolen moninaisuus voi olla biologista tai se voi liittyä sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun. Syrjintä sukupuolen, sukupuoli-identiteetin tai sukupuolen ilmaisun perusteella on kielletty tasa-arvolaisissa.

Vaikka sukupuolen moninaisuus yhdistetään usein sukupuolivähemmistöihin, sillä voi kuvata jokaisen kokemusta omasta sukupuolestaan sekä ylipäänsä sukupuolen moninaisia ilmenemismuotoja, tyylejä, kulttuureja ja merkityksiä yhteiskunnassa. Vähemmistönäkökulman korostamisen sijaan suositellaankin mieluummin käytettäväksi sukupuolen moninaisuuden käsitettä kuvaamaan kaikkien ihmisten sukupuolivariaatioita. (THL: *Sukupuolten tasa-arvo* <https://thl.fi/fi/web/sukupuolten-tasa-arvo/sukupuoli/sukupuolen-moninaisuus>)

1.6. Esteettömyys ja saavutettavuus

Esteettömyydessä on kyse ihmisten moninaisuuden huomioonottamisesta rakennetun ympäristön suunnittelussa ja toteuttamisessa. Se merkitsee palvelujen saavutettavuutta, välineiden käytettävyyttä, tiedon ymmärrettävyyttä ja mahdollisuutta osallistua itseä koskevaan päätöksentekoon.

Esteettömyydessä ei ole kyse vain liikkumisen esteettömyydestä. Siinä otetaan huomioon myös esimerkiksi näkemiseen, kuulemiseen, kommunikaatioon ja sähköiseen viestintään liittyvät asiat.

Esteettömyys merkitsee turvallisuutta ja laatua. Se kertoo ajattelutavasta, oikeista asenteista ja erilaisuuden huomioon ottamisesta. Esteetön ympäristö ei erottele ihmisiä heidän toimintakykynsä perusteella. Esteettömyydessä on yksinkertaisesti kyse ihmisten moninaisuuden huomioonottamisesta rakennetun ympäristön suunnittelussa ja toteuttamisessa.

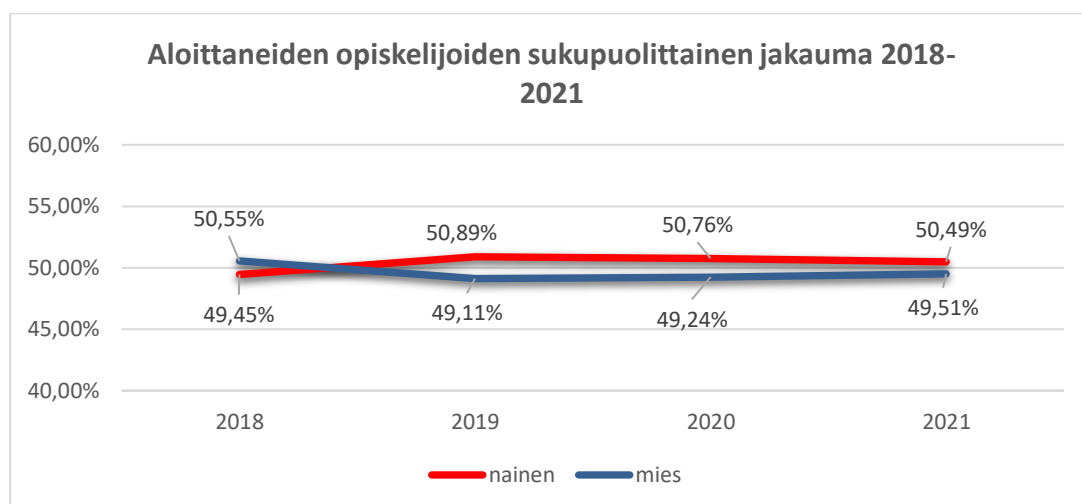
Oppilaitos on esteetön silloin, kun se on käyttäjille toimiva, turvallinen ja miellyttävä, ja kun sen eri toimipisteiden kaikkiin tiloihin ja kerroksiin on helppo päästä. Esteettömyydessä oppilaitoksessa tilat ja niissä olevat toiminnot ovat mahdollisimman helppokäyttöisiä ja loogisia.

EU:n saavutettavuusdirektiivin (2016/2102) ja kansallisen lain digitaalisten palvelujen tarjoamisesta (HE 60/2018) mukaan kaikilla tulee olla tasavertaiset mahdollisuudet käyttää digitaalisia palveluja. Saavuttavuudella siis tarkoitetaan, että verkkopalvelut sekä niiden sisällöt ovat sellaisia, että kuka tahansa voi niitä käyttää ja ymmärtää, mitä niissä sanotaan.

2. SELVITYS TASA-ARVOTILANTEESTA OPPILAITOKSESSA

2.1 Opiskelijoiden sukupuolijakauma

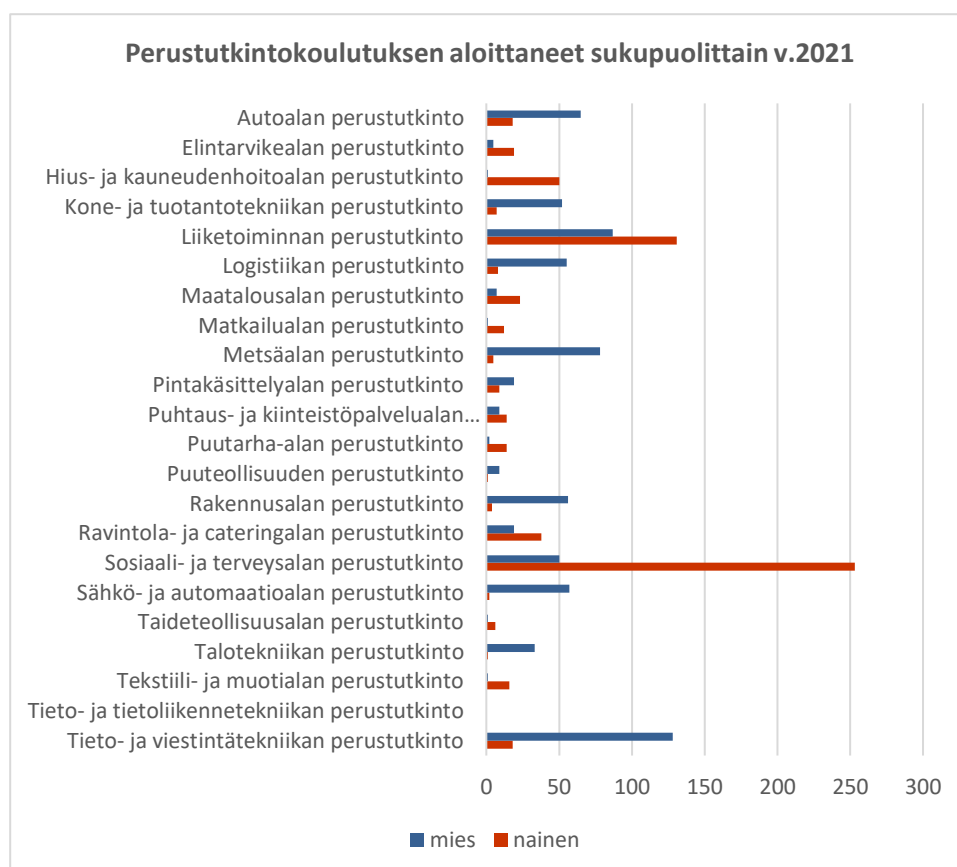
Naisten että miesten suhteelliset osuudet ovat pysyneet lähes samalla tasolla koko tarkastelujakson (208-2021) ajan.

Kuva 1: Opintonsa aloittaneiden sukupuolittainen jakauma 2018-2021

Kaikista Etelä-Savon ammattiopistossa vuonna 2021 aloittaneista opiskelijoista naisia oli 50 % ja miehiä 49 %. Sen sijaan perustutkintokoulutuksen aloittaneista enemmistö oli miehiä, 53 % ja naisia 47 %. Tekniikan aloilla, logistiikassa metsäalan perustutkinnossa aloittaneista suurin osa on miehiä, kun taas hyvinvointi- ja palvelualojen koulutuksissa enemmistö aloittaneista on naisia. Sukupuolten segregatio näkyy selkeästi seuraavassa tutkintokohtaisessa taulukossa.

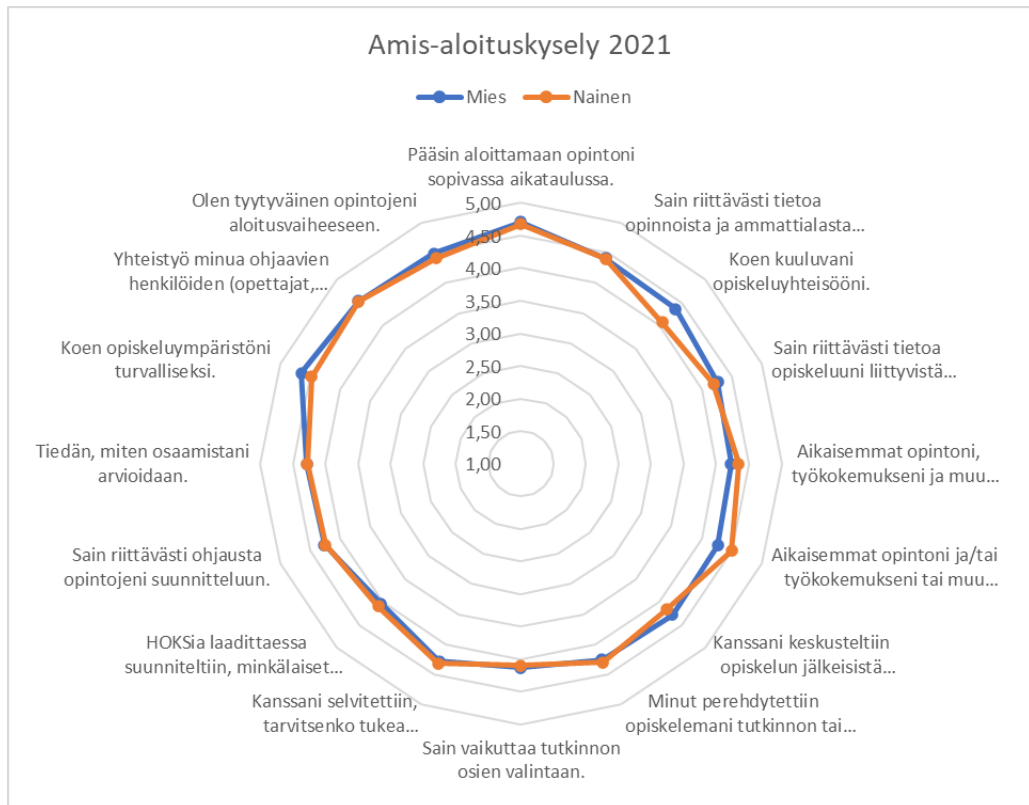
Kuva 2: Etelä-Savon ammattiopistossa perustutkintokoulutuksen vuonna 2021 aloittaneiden sukupuolijakauma. Mukana tutkinnot, joissa aloittaneita on vähintään viisi.

Ammatti- ja erikoisammattitutkinnoissa sekä Valma-koulutuksessa aloittaneista puolestaan 71 % oli naisia ja 29 % miehiä. Ero selittyy osittain ammatti- ja erikoisammattitutkintojen aloittaneiden painottumisella sosiaali- ja terveysalan tutkintoihin, jotka ovat aiempien tutkimusten perusteella sukupuolittain vahvemmin jakautuneita.

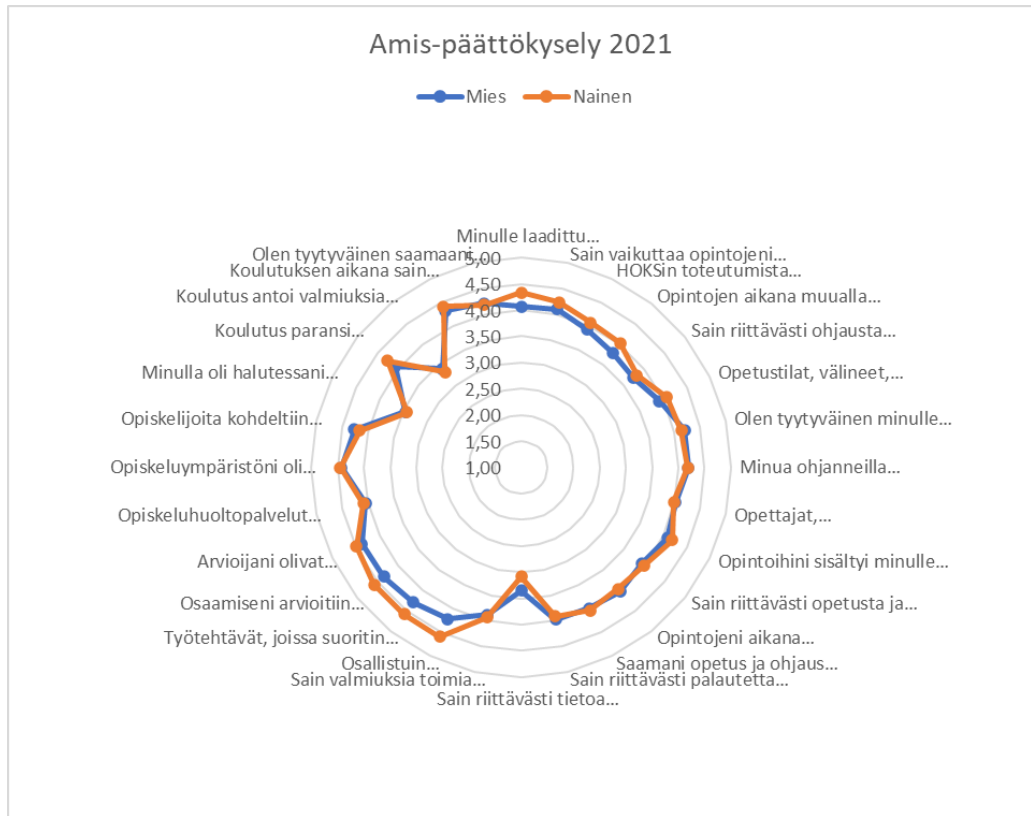
2.2 Opiskelijapalautteiden tulokset ja edellisen tasa-arvosuunnitelman toimenpide-ehdotukset

Esedussa seurataan säännöllisesti sukupuolten välisen tasa-arvon toteutumista esimerkiksi opiskelijapalautteiden välityksellä. Vuosittain opiskelijapalautteiden tulokset

segmentoidaan sukupuolen perusteella ja tulosten kuiluja tarkastellaan myös tasa-arvon näkökulmasta. Vuonna 2021 ei miesten ja naisten opiskelijatyytyväisyyden välillä ollut merkittävää eroa. Opiskelijoiden, jotka ilmoittivat Amis-kyselyissä sukupuolekseen ”muu tai tuntematon”, lukumäärä oli niin pieni, ettei heidän vastaustensa osalta voida tehdä tilastollista tarkastelua.

Kuva 3: Amis-aloituskyselyn 2021 tulokset segmentoitu mies- ja naissukupuolen mukaan.

Kuva 4: Amis-päätökyselyn 2021 tulokset segmentoitu mies- ja naissukupuolen mukaan.

Sukupuolittaisen segmentoinnin ohella opiskelijapalautteista tarkastellaan myös tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta kartoittavan täsmäkysymyksen tuloksia sekä organisaatio- että tutkintotasolla.

	2017	2018	2019	2020	2021
Opiskelijoita kohdellaan oppilaitoksessa tasa-arvoisesti ja yhdenvertaisesti	4,1	4,4	4,1	4,2	4,2

Kuva 5: Amis-päätökyselyn kysymykseen, *Opiskelijoita kohdeltiin yhdenvertaisesti ja tasa-arvoisesti*, annettujen kaikkien vastausten keskiarvot vuosina 2017 - 2021.

Kuvassa 5 esitetyn kysymyksen tulokset osoittavat, että tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden kokemus on Esedun opiskelijoilla varsin hyvällä tasolla.

Voidaan myös todeta, että edelliseen tasa-arvosuunnitelmaan kirjatut toimenpiteet ovat edistäneet tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta:

- opiskelijoiden tasapuolinen huomiointi niin opetuksessa kuin arvioinnissakin
- tasa-arvon korostaminen opiskelijarekrytoinnissa
- keskustelu tasa-arvosta ja yhdenvertaisuudesta opiskelijoiden kanssa
- kansainvälisyyskasvatus oppilaitoksen sisällä
- tutor-toiminta
- sukupuoliseen häirintään ja ahdisteluun liittyvän aihepiirin käsittely terveystiedon opetuksessa
- yhteisöllisyyden merkityksen korostaminen

3. TOIMENPITEET TASA-ARVON JA YHDENVERTAISUUDEN EDISTÄMISEKSI

3.1 Toimenpiteet

Jokaisella Etelä-Savon ammattiopiston opiskelijalla on oikeus tasa-arvoiseen ja yhdenvertaiseen opiskeluympäristöön. Todellinen tasa-arvo ja yhdenvertaisuus takaavat kaikille opiskelijoille lähtökohdista riippumatta samanlaiset mahdollisuudet. Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteuttaminen on jokaisen esedulaisen, niin henki- löstään kuuluvan kuin opiskelijankin, vastuulla.

Toimenpiteet tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi:

- Opiskelijarekrytointi ja koulutusten markkinointi toteutetaan tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusperiaatteiden mukaisesti. Opiskelijaksi hakeutuville annetaan tasapuolisesti ja riittävästi asiallista informaatiota koulutuksista ja opiskelumahdollisuuksista.
- Opiskelijavalinnassa noudatetaan yhdenvertaisia valintaperusteita.
- Kaikille opiskelijoille tarjotaan tasapuolisesti ja henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman mukaisesti opetusta ja ohjausta.
  - Opiskelijalla on oikeus saada eri oppimisympäristöissä sellaista opetusta ja ohjausta, joka mahdollistaa tutkinnon tai koulutuksen perusteiden mukaisten ammattitaitovaatimusten ja osaamistavoitteiden saavuttamisen sekä tukee opiskelijoiden kehitystä hyviksi, tasapainoisiksi ja sivistyneiksi ihmisiksi ja yhteiskunnan jäseniksi.
- Jokaisella opiskelijalla on tarvitessaan oikeus saada erityistä tukea sekä opiskeluhuollon palveluita.

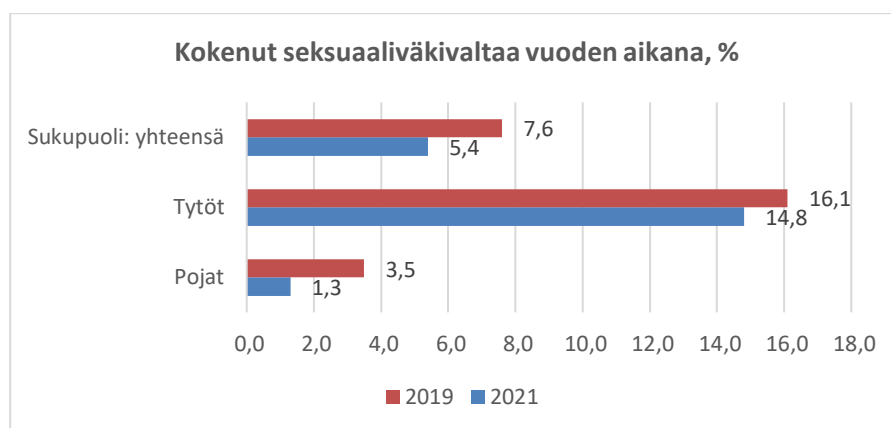
- Opiskelijalla on oikeus erityiseen tukeen, jos hän oppimisvaikeuksien, vamman, sairauden tai muun syyn vuoksi tarvitsee pitkäaikaista tai säännöllistä erityistä oppimisen ja opiskelun tukea tutkinnon tai koulutuksen perusteiden mukaisten ammattitaitovaatimusten tai osaamistavoitteiden saavuttamiseksi. Erityisellä tuella tarkoitetaan opiskelijan tavoitteisiin ja valmiuksiin perustuvaa suunnitelmallista pedagogista tukea sekä erityisiä opetus- ja opiskelujärjestelyitä.
  - Ammatillisen koulutuksen opiskeluhoollon tavoitteena on edistää opiskelijoiden oppimista, fyysistä ja psyykkistä terveyttä ja sosiaalista hyvinvointia ja huolehtia oppilaitosyhteisön hyvinvoinnista sekä oppimisympäristön terveellisyydestä ja turvallisuudesta.
- Osaamisen arvioinnin tulee perustua tutkinnon tai koulutuksen perusteissa määrättyyn osaamiseen. Arviointi suoritetaan aina siten, että se noudattaa tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden periaatetta. Arvioinnilla annetaan tietoa opiskelijan osaamisesta, varmistetaan tutkinnon tai koulutuksen perusteiden ammattitaitovaatimusten ja osaamistavoitteiden saavuttaminen sekä kehitetään edellytyksiä itsearviointiin.
  - Opiskelijoille annetaan tietoa ja valistusta seksuaaliseen koskemattomuuteen liittyen. Materiaalia mm. seurusteluväkivaltaan liittyen löytyy Wilmasta ja intrasta. Esedun opiskeluhoollon suunnitelma sisältää ohjeistuksen seksuaaliseen häirintään ja väkivaltaan liittyvissä tilanteissa. Oppilaitoksessa toimivat opiskeluhoollon työntekijät ovat suorittaneet väkivaltatyöntekijän koulutuksen.
  - Sukupuolten moninaisuus otetaan huomioon opetuksessa ja ohjauksessa, tilasuunnittelussa ja -ohjeistuksissa, tietojen kyselyssä ja lomakkeissa ym. Asiaan liittyen jaetaan tietoa myös oppilaitoksen sisällä opettajille, taitovalmentajille ja tukipalveluissa toimiville.
  - Esteettömän oppimisympäristön vaatimukset huomioidaan kaikessa oppilaitoksen tilojen suunnittelussa.
  - Saavutettavuuden toteuttamiseksi digitaalisten palvelujen suunnittelussa, toteutuksessa ja hankinnassa hyödynnetään sellaisia käytäntöjä, teknologioita ja menetelmiä, joilla turvataan saavutettavuuden eri osa-alueiden tavoitteiden toteutuminen soveltuvan teknologian, käytettävyyden ja selkeän sisällön myötä.

Tätä tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmaa arvioidaan ja päivitetään kolmen vuoden välein.

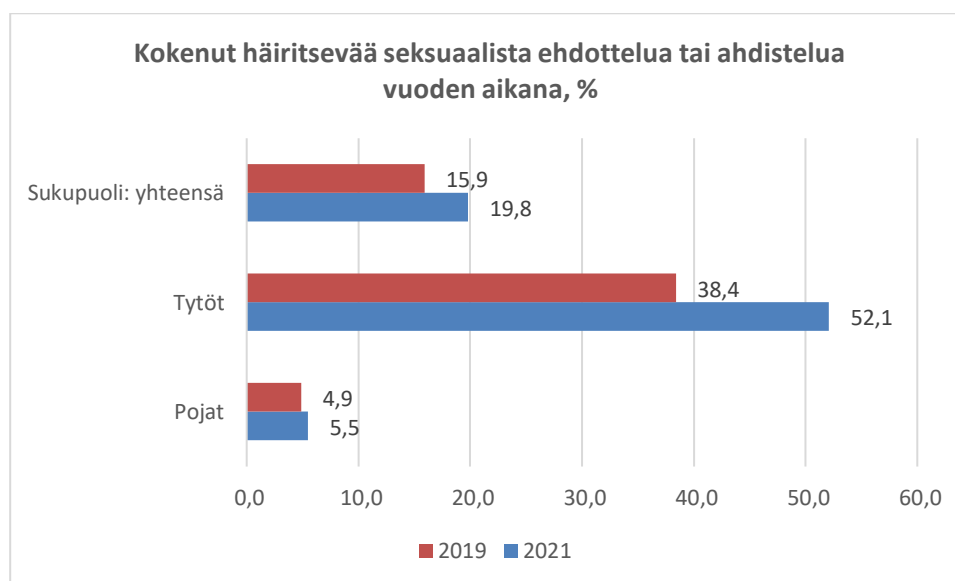
3.2 Seksuaalinen häirintä ja toimintaohjeet siihen puuttumiseksi

THL toteuttaa valtakunnallisen kouluterveyskyselyn joka toinen vuosi. Ammatillisissa oppilaitoksissa kyselyyn osallistuvat ammatillista perustutkintoa opiskelevat alle 21-vuotiaat. Alla olevissa taulukoissa esitetään Etelä-Savon ammattiopiston opiskelijoiden vastauksia seksuaaliseen häirintään, ahdisteluun ja väkivaltaan liittyen.

Seksuaalisen väkivallan kokemus oli vähentynyt vuodesta 2019 vuoteen 2021 sekä poikien että tyttöjen osalta.

Sen sijaan häiritsevää seksuaalista ehdottelua tai ahdistelua kokeneiden osuus oli lisääntynyt, erityisesti tyttöjen osalta.

Toimintaohje seksuaaliseen häirintään puuttumiseksi

Yleistä

Seksuaalinen häirintä ja seksuaalinen ahdistelu ovat tarkoituksellista, ei-toivottua, yksipuolista seksuaalisväritteistä käyttäytymistä tai sukupuoleen perustuvaa syrjintää. Se voi olla fyysistä koskettelua tai puhetta, jonka kohde tuntee vastenmieliseksi. Seksuaalinen häirintä loukkaa opiskelu- ja työrauhaa sekä yksilönvapautta ja itsemääräämisoikeutta. Seksuaalirikosten rangaistavuudesta säädetään rikoslaisissa. Seksuaalinen häirintä on myös tasa-arvolaisissa kiellettyä syrjintää.

Opiskelijoilla on lain mukaan oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön. Turvallinen opiskeluympäristö koostuu psyykkisistä, sosiaalisista ja fyysisistä tekijöistä.

Oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön kattaa sen ajan, jolloin opiskelija osallistuu HOKS:n mukaiseen opetukseen tai toimintaan oppilaitoksessa tai sen ulkopuolella. Tämä koskee myös työpaikalla järjestettävää koulutusta.

Etelä-Savon ammattiopistossa seksuaalista häirintää ei hyväksytä missään muodossa.

Toimintamalli

- Jokaisella oppilaitoksen henkilökuntaan kuuluvalla on velvollisuus puuttua havaitsemaansa seksuaaliseen häirintään.
- Älä koskaan vähättele asiaa. Pysyttele kuitenkin puolueettomana, äläkä tee hätiköityjä johtopäätöksiä.
- Ohjauspolku seksuaalisen häirinnän tai väkivallan jälkeen muotoutuu aina tilannekohtaisesti. Pääsääntöisesti toimitaan seuraavasti:
  - Tapahtumankulku selvitetään
  - Kaikkia osapuolia kuullaan
  - Arvioidaan, onko häirintää tapahtunut
  - Päätetään toimenpiteistä ja seurannasta
  - Häirintään syyllistyneelle opiskelijalle määrätään kurinpitoseuraamus.
  - Häirinnän kohteeksi joutunut ja häirintään syyllistynyt ohjataan aina yksilökohtaisten opiskeluhuollon psykologi- ja kuraattoripalvelujen piiriin (tarvittaessa myös opiskeluterveydenhuoltoon), ja palvelujen vaikutuksia seurataan.
- Alle 18-vuotiaaseen opiskelijaan kohdistunut seksuaalirikosepäily ilmoitetaan poliisille ja lastensuojeluun.
- Tee lastensuojeluilmoitus. Voit tehdä ilmoituksen:
  - puhelimitse
  - kirjallisesti lomakkeella
  - käymällä virastossaÄlä koskaan tee lastensuojeluilmoitusta suojaamattomalla sähköpostilla.
- Lastensuojelupäivystys Mikkeli 040-3598 520 klo 8-14, Pieksämäki 0400 855 793. Tarvittaessa saat ilmoituksen tekoon apua kuraattorilta.
- Tee ilmoitus poliisille: Mikkeli, poliisin sosiaalityöntekijät: Sarita Virtanen 044-7945 394 tai Ulla-Liina Mäkelä 029 5455506 tai Riku Palomäki 050 3207724, Pieksämäki: 0295 415 455 tai 0295 415 430.
- Lastensuojeluviranomaiset tai poliisin sosiaalityöntekijät antavat myös ohjeistusta asian eteenpäin viemiseen ja käsittelyyn.

- Mikäli teko/häirintä on tapahtunut koulutussopimusjaksolla, jakso keskeytetään. Koulutuspäällikkö ja/tai rehtori päättää tapauskohtaisesti, miten asiaa käsitellään työpaikan kanssa.
- Huomioi, että mikäli työpaikalla tai koulutussopimustyöpaikalla tapahtuu opiskelijaan kohdistuvaa seksuaalista häirintää, tiedon haltijalla on oikeus salassapidon estämättä antaa opiskelijan terveydentilaa tai toimintakykyä koskevia ja tehtävien hoidon kannalta välttämättömiä tietoja oppilaitoksen rehtorille tai johtajalle ja oppilaitoksen turvallisuudesta vastaavalla muulle henkilölle opiskelun turvallisuuden varmistamiseksi. (Oph: Opas seksuaalisen häirinnän ennaltaehkäisemiseksi ja siihen puuttumiseksi)
- Koulutuspäällikkö vastaa kurinpitotoimenpiteiden käynnistämisestä.
- Laki ammatillisesta koulutuksesta 531/2017, 109 §: ”Tässä laissa tarkoitettuja tehtäviä hoitavalla on salassapitovelvollisuuden estämättä oikeus ilmoittaa poliisille henkeen tai terveyteen kohdistuvan uhkan arviointia ja uhkaavan teon estämistä varten välttämättömät tiedot, jos hän tehtäviä hoitaessaan on saanut tietoja olosuhteista, joiden perusteella hänellä on syytä epäillä jonkun olevan vaarassa joutua väkivallan kohteeksi.”

Hyödyllisiä linkkejä:

Oph:n opas seksuaalisen häirinnän ennaltaehkäisemiseksi ja siihen puuttumiseksi:

https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/190023_opas_seksuaalisen_hairinnan_ennaltaehkaisemiseksi_ja_siihen_puuttumiseksi_ko.pdf

Ei meidän koulussa – ohjeita opettajalle:

<https://ensijaturvakotienliitto.fi/violary/apuasinulle/lahisuhdevakivalta/>

<http://www.eimeidankoulussa.fi/opettajalle/>

Turvataitoja nuorille – Opas sukupuolisen häirinnän ja seksuaalisen väkivallan ehkäisyyn:

https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/90817/Opas_21%20_verkko.pdf?sequence=1&isAllowed=y

My Space, Not Yours -hankkeen opaskirja: Viola ry:n nettisivut